

The Holy See

KATEHEZA PAPE BENEDIKTA XVI.

NA OPĆOJ AUDIJENCIJI

Srijeda, 2. svibnja 2007.

Origenov nauk o molitvi i o Crkvi

Draga braćo i sestre, u prošloj katehezi posvećenoj Origenu promišljali smo o ivotu i spisateljskom djelu toga velikoga učitelja iz Aleksandrije, prepoznajući u "trostrukom čitanju" Biblije, što ga je on provodio, pokretačko središte čitavoga njegova djela. Po strani sam ostavio dva vida Origenova nauka - posvetit ću im se danas - koje drim osobito vanim i aktualnim: namjeravam govoriti o njegovu nauku o molitvi i o Crkvi.

Zapravo, Origen - autor značajne rasprave O molitvi - neprestano isprepliće svoje egzegetsko i teološko djelo s iskustvima i poticajima koji se odnose na molitvu. Po njegovu mišljenju razumijevanje Svetog pisma zahtijeva ustvari, više negoli studij, bliskost s Kristom i molitvu. On je uvjeren da je povlašteni način upoznavanja Boga ljubav, te da nema istinskoga poznavanja Krista (scientia Christi) ukoliko se ne zaljubi u Njega. U Pismu Grguru Origen preporučuje: "Posveti se čitanju (lectio) boanskih Pisama; s ustrajnošću se tome predaj. Zauzmi se u čitanju (lectio) s nakanom da povjeruješ i da se sviđiš Bogu. Ako se za vrijeme čitanja (lectio) nađeš pred zatvorenim vratima, pokucaj i otvorit će ti onaj čuvar o kojemu je Isus rekao: 'Čuvar će joj otvoriti.' Predajući se tako boanskome čitanju (lectio divina), s odanošću i nerazorivim pouzdanjem u Bogu trai smisao boanskih Pisama, koji se u njima skriva u velikom opsegu. Ne smiješ se međutim zadovoljiti time da kucaš i traiš: kako bi shvatio ono što je Boje neophodno ti je potrebna molitva (oratio). Upravo da bi nas njoj približio Spasitelj nam je rekao ne samo: "Traite i naći ćete", i "Kucajte i otvorit će vam se", nego je pridodao: "Traite i naći ćete" (Ep. Gr. 4). Odmah u oči upada "uloga začetnika" što ju je Origen imao u povijesti boanskoga čitanja (lectio divina). Biskup Ambrozije Milanski - koji će naučiti čitati Pisma iz Origenovih djela - uvodi lectio divina na Zapad, te je prenosi Augustinu u kasnijoj monastičkoj tradiciji.

Kao što smo već rekli, najviša razina poznavanja Boga, prema Origenu, izvire iz ljubavi. Kako bi to dokazao on temelji svoje tumačenje na značenju koje ponekad ima glagol poznavati na hebrejskom jeziku, kad ga se rabi za izričaj čina ljudske ljubavi: "Čovjek pozna svoju enu, a ona začu" (Post 4,1). Tako se daje naslutiti da zajedništvo u ljubavi dovodi do najistinskijeg poznavanja. Kao što su muškarac i ena "dvoje u jednom tijelu", tako i Bog i vjernik postaju "dvoje u istom duhu." Na taj način molitva ovog aleksandrijskog učitelja dostie najviše razine mistike, kao što se to vidi u Homilijama o Pjesmi nad pjesmama. Evo u tom smislu odlomka iz prve Homilije, gdje Origen priznaje: "Često sam - Bog mi je svjedok - osjetio da mi se Zaručnik pribliava u najvišoj mjeri; potom je neočekivano odlazio, a ja nisam mogao naći ono što sam traio. Ponovno me obuzima elja za njegovim dolaskom, a on se ponekad vraća, a kad mi se pokazao, dok ga drim u rukama, opet mi bjei. Kad nestane, ponovno se bacam na potragu za njim..." (Hom. Cant. 1,7).

U sjećanje se tako vraća ono što je moj prethodnik, kao autentični svjedok, napisao u enciklici Novo millenio ineunte, ondje gdje je vjernicima htio pokazati "kako molitva moe napredovati, poput pravog dijaloga ljubavi, sve do točke u kojoj je ljudska osoba u potpunosti u vlasništvu boanskoga Ljubavnika, osjetljiva na dodir Duha, sinovski predana u srce Očevo." Nadalje je pisao Ivan Pavao II.: "Riječ je o hodu koji je u cijelosti podravan milošću, koji ipak zahtijeva snaan duhovan napor te poznaje i bolna čišćenja, ali zato dostie, u najrazličitijim mogućim oblicima, neizrecivu radost što je mistici doivljavaju kao 'zaručničko jedinstvo'" (br. 33).

Dolazimo konačno i do Origenova nauka o Crkvi ili točnije - unutar toga nauka - općem svećeništvu vjernika. Doista, kao što ovaj Aleksandrijac kae u svojoj devetoj Homiliji o Levitskom zakoniku, "ovaj govor odnosi se na sve nas" (Hom. Lev. 9,1). U istoj Homiliji Origen - govoreći o zabrani datoj Aronu, nakon smrti njegove dvojice sinova, da uđe u Svetinju nad svetinjama "u svako doba" (Lv 16,2) - ovako opominje vjernike: "Iz toga je vidljivo da ako netko ulazi u bilo koje doba u svetište, bez potrebne pripreme i ne odjeven svećeničkim haljinama, bez prethodno pripravljenih propisanih prinosa, ne priskrbivši si tako Boju naklonost, umrijet će... Ovaj govor odnosi se na sve nas. On nam nalae da moramo znati kako pristupiti Bojem oltaru. Ili ne znaš da je i tebi, to jest cijeloj Bojoj Crkvi i narodu vjernika, povjereno svećeništvo? Poslušaj kako Petar govori o vjernicima: 'rod izabrani', kae, 'kraljevski, svećenički, sveti puk, narod što si ga je Bog stekao.' Ti dakle imaš svećeništvo jer si 'svećeničkog roda' i stoga moraš prinijeti Bogu rtvu... No, kako bi je mogao dostojno prinijeti, potrebne su ti čiste haljine, različite od uobičajena odijela ostalih ljudi, a potreban ti je i boanski oganj" (ivi).

Tako s jedne strane "opasani bokovi" i "svećeničke haljine", što znači čistoća i poštenje ivota, a s druge strane "uvijek upaljena svjetiljka", to jest vjera i poznavanje Pisama, oblikuju nas kao nezaobilazni uvjeti za obavljanje slube općega svećeništva. Tim više to su i uvjeti za obavljanje ministerijalnoga svećeništva. Ovi uvjeti - dostojan način ivota, a ponajviše prihvaćanje i studij Riječi - predstavljaju pravu "hijerarhiju svetosti" u općem svećeništvu kršćana. Na vrhuncu toga hoda savršenstva Origen smješta mučeništvo. I dalje u devetoj Homiliji o Levitskom zakoniku on

Podsjeća na "oganj paljenice", to jest na vjeru i poznavanje Pisama, koji se nikad ne smije ugasiti na oltaru onoga koji vrši svećeničku slubu. Potom dodaje: "No svatko od nas u sebi ima" ne samo oganj, nego "i paljenicu, te od svoje paljenice potpaljuje oltar, da tako zauvijek izgara. Ja, ako se odrekнем svega što posjedujem i uzmem svoj kri te slijedim Krista, prinosim svoju paljenicu na oltaru Bojem; a ako predam svoje tijelo da izgori, imajući ljubav, te postignem slavu mučeništva, prinosim svoju paljenicu na Bojem oltaru" (Hom. Lev. 9,9).

Ovaj neiscrpni hod savršenstva "odnosi se na sve nas", dok god je "pogled našega srca" usmjeren na motrenje Mudrosti i Istine, koja je Isus Krist. Propovijedajući o Isusovu govoru u Nazaretu - kad su "oči sviju u sinagogi bile uprte u njega" (Lk 4,16-30) - Origen kao da se obraća upravo nama: "I danas, elite li to, u ovoj zajednici vaše oči mogu biti uprte u Spasitelja. Dosta, kad upraviš svoj najdublji pogled srca prema motrenju Mudrosti, Istine i jedinoga Sina Bojega, tada će tvoje oči vidjeti Boga. Sretne li zajednice, one o kojoj Sveto pismo svjedoči da su oči sviju bile uprte u njega! Koliko li udim da ova zajednica primi slično svjedočanstvo, da oči sviju, nekrštenih i vjernika, ena, muškaraca i djece, ne tjelesne, nego oči duše, gledaju Isusa!... U nas je utisnuto svjetlo tvoga lica, o Gospodine, čija su slava i moć u vijeke vjekova. Amen!" (Hom. Lc. 32,6).

Pozdrav hrvatskim hodočasniciima na hrvatskom:

Pozdravljam sve hrvatske hodočasnike, napose članove udruge JOB te grupu iz dječjega vrtića iz Zagreba. S osobitom radošću pozdravljam vas, drage vjernike iz Poeške biskupije, predvođene biskupom Antunom Škvorčevićem, pristigle prigodom obilježavanja desete obljetnice njezinoga osnutka. Sretan sam što ova mlada mjesna Crkva vjerno čuva stoljetnu kršćansku tradiciju svojih pređa, koju će uskoro potvrditi i Euharistijskim kongresom. Dok vama i vašim obiteljima udjeljujem poseban apostolski blagoslov, jamčim vam svoju duhovnu blizinu i očinsku podršku. Hvaljen Isus i Marija!